

Danger model

opravdu všechno cizí škodí?

Jan Máca
KARIM FNO

Danger model

téma snaží se (relativně) inovativně komplexně vysvětlit problematiku imunoreaktivity

kontroverzní téma

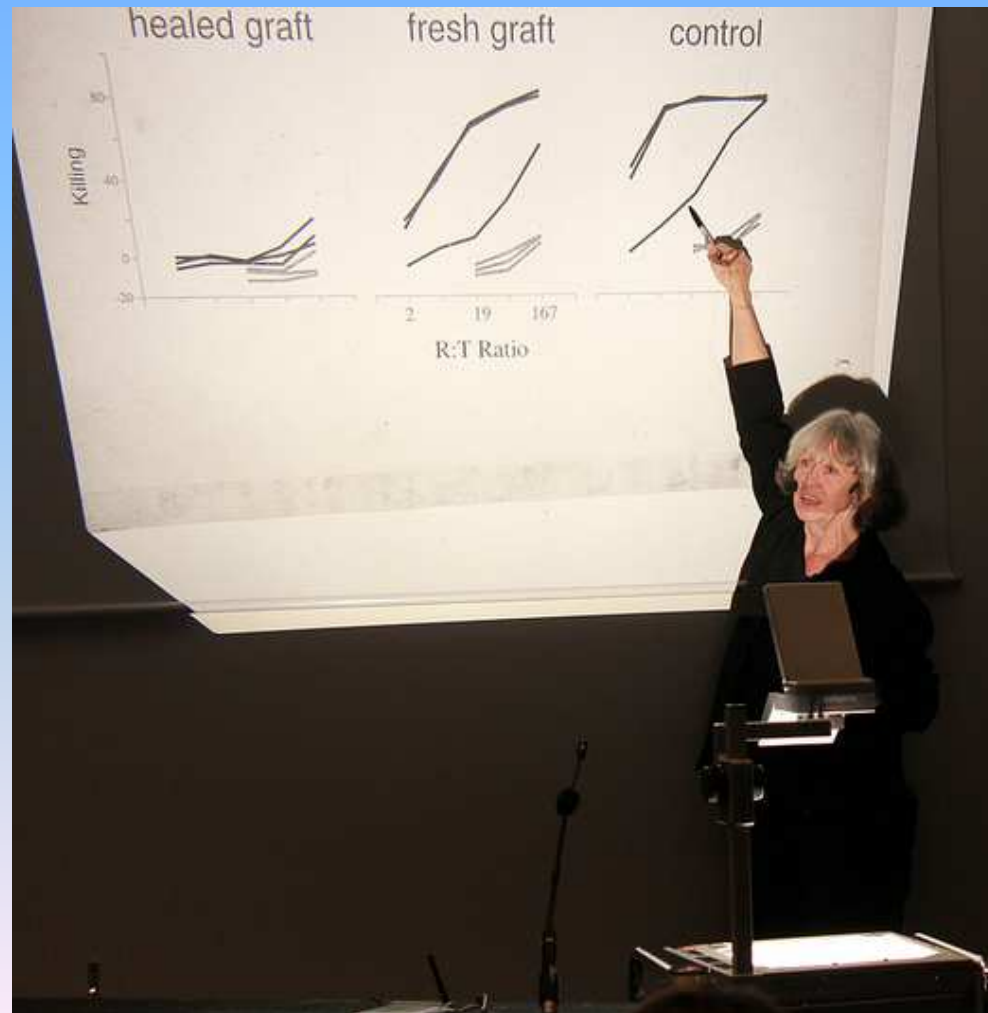
pronikající do obecného povědomí velice pozvolna (cca 20 let)

akceptace imunologickou společností

Polly Matzinger

A Renewed Sense of Self

Klasické pojetí

reakce vrozené imunity na zevní podnět

Self

Nonself

Vlastní

definováno časně v životě

Cizí

vše co se objeví později

SNS

Self-NonSelf teorie (SNS)

principy

Burnet - Clonal selection theory of acquired immunity, 1959

- každý lymfocyt exprimuje mnohočetné kopie specifických povrchových receptorů
- signalizace skrze tyto receptory vede k imunitní reakci
- autoreaktivní lymfocyty jsou eliminovány časně

Medawar – dospělé myši **tolerují cizí graft** pokud jim byly donorské buňky injikovány **časně po narození**

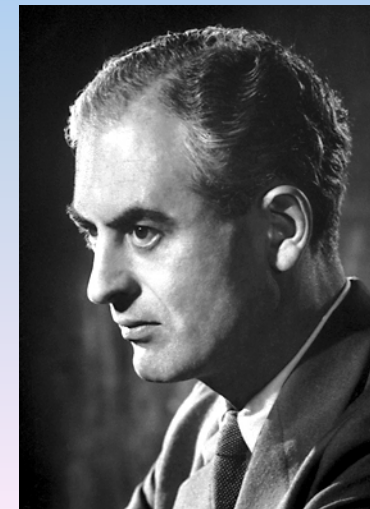
acquired immunological tolerance

Burnet a Medawar

Nobelova cena

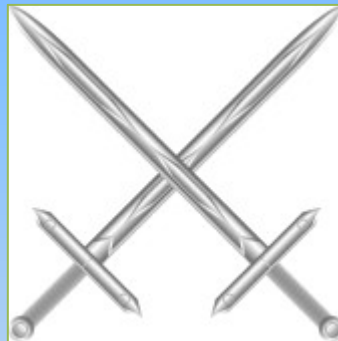
Fyziologie nebo Medicína

1960

Danger model

Non dangerous

Dangerous

causing damage

Self dokáží vyvolat imunologickou reaktivitu pokud jsou nebezpečné
Non-self jsou tolerovány pokud nejsou nebezpečné

otázky

- Jsou všechny non-self bakterie nebezpečné?
- Jsou všechny vlastní (self) struktury bezpečné?

Klasické pojetí SNS

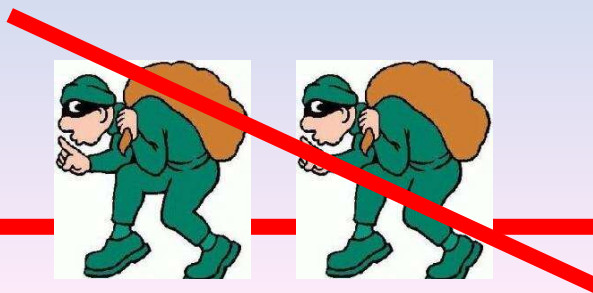
město

Klasické pojetí SNS

město

Klasické pojetí SNS

město

Danger model

město

Danger model

město

Danger model

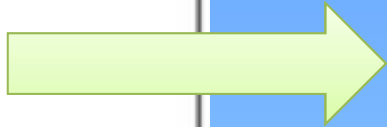
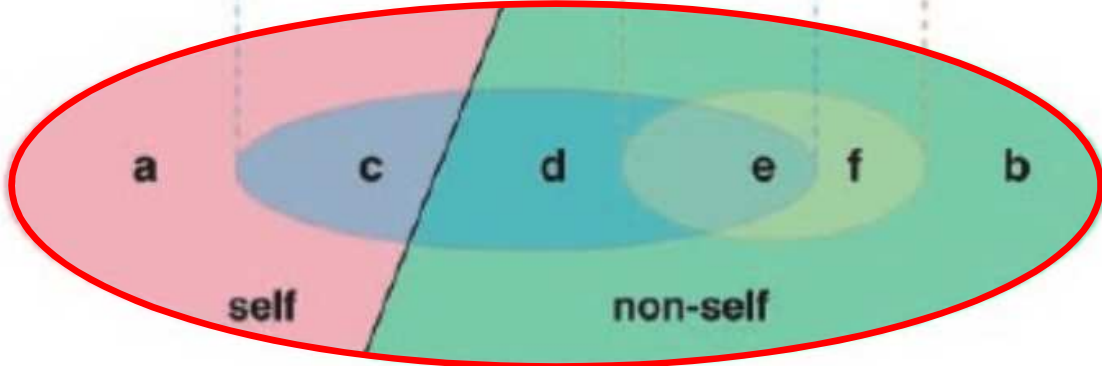
město

Universe of antigens

infection (PAMPs)

dangerous

Danger model

v rámci

SNS modelu

Responses to each set predicted by: } SNS
INS
Danger

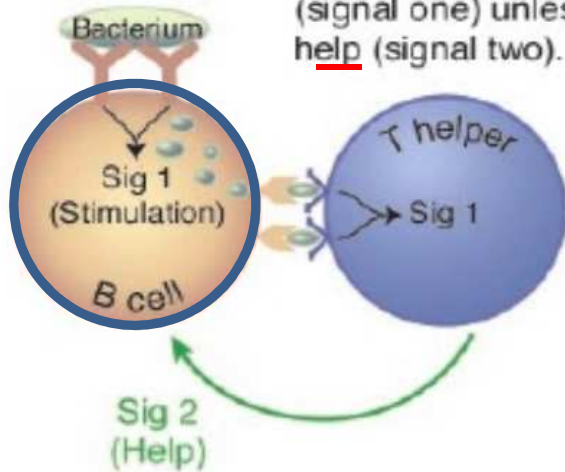
	a	b	c	d	e	f
SNS	-	+	-	+	+	+
INS	-	-	-	-	+	+
Danger	-	-	+	+	+	-

a) 1959, original SNS model said that lymphocytes are activated by recognition of foreign things.

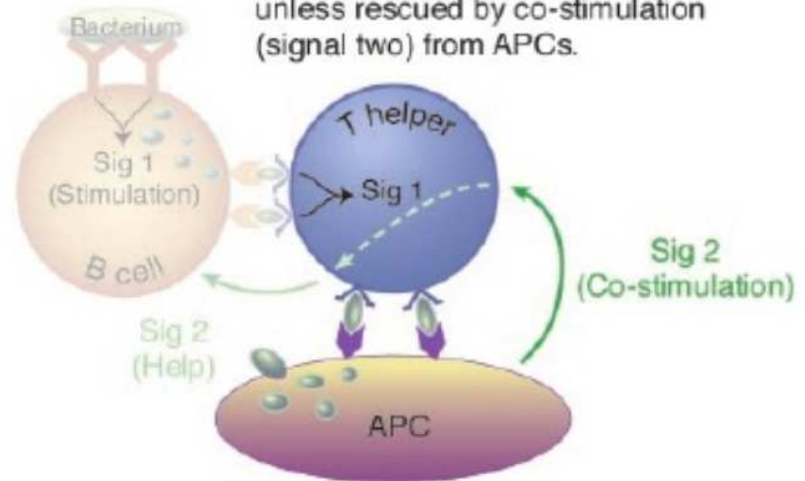
SNS, self/non-self

b) 1969 1st modification: B cells die when they see antigen (signal one) unless rescued by help (signal two).

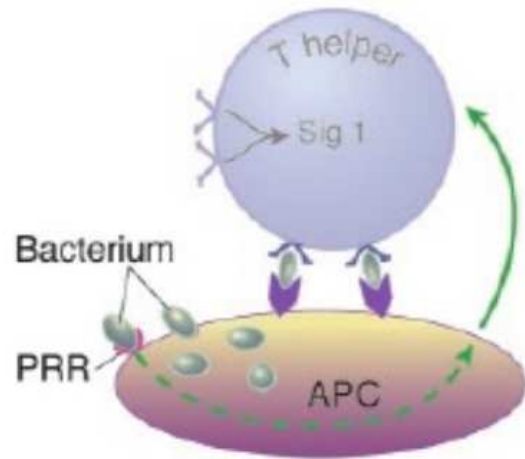

Bretcher and Cohn

c) 1975 2nd modification: T helper cells die when they see antigen unless rescued by co-stimulation (signal two) from APCs.

Lafferty and Cunningham

d) 1989, 3rd modification (INS): APCs do not co-stimulate unless activated via PRRs (receptors for evolutionarily distant infectious non-self).

INS
infectious –
nonself model

APC rozpoznávání PAMPs cestou PRR
quiescent versus activated
infectious-nonself versus noninfectious-self

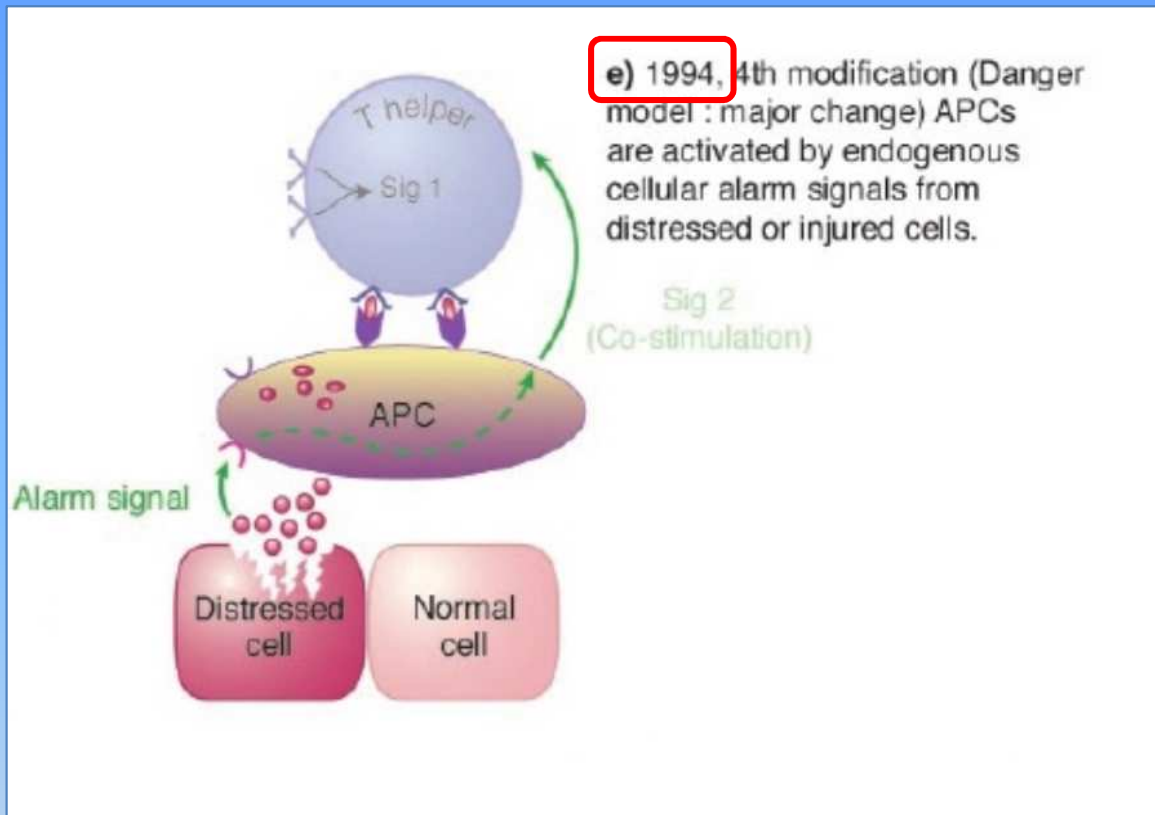
Janeway and Schwartz

SNS/INS model

Trvají problémy:

- jak viry stimulují imunitu (double-stranded mRNA jako známky „cizosti“)
- proč dochází k rejekci transplantátů
- co indukuje autoimunitu
- proč jsou někdy některé tumory spontánně odhojeny
- jak fungují neinfekční noxy (hliník)
- ...

Další vrstva: buněk a signálů

buňky vystavené patogenům, toxinům, fyzikálním vlivům

- Alarm singály**
- konstitutivní, inducibilní
  - intracelulární, secernované
  - součást extracelulární matrix

- programová smrt versus nekróza
- jakýkoliv obsah buňky může být potenciálně alarminem
- inducibilní alarminy zahrnují vytvořené nebo modifikované molekuly buňkami ve stresu nebo poškozenými

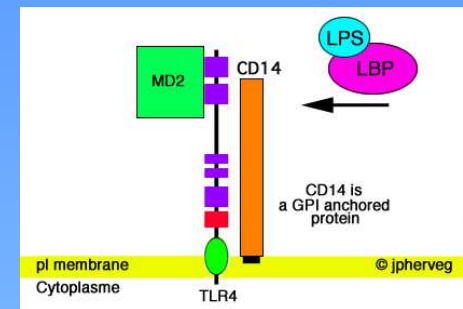
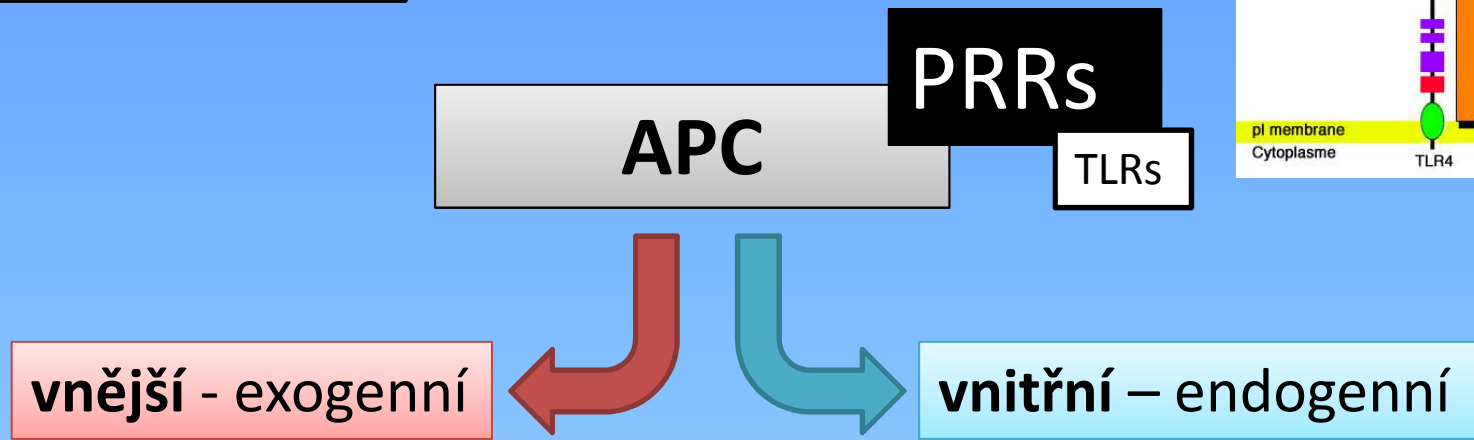
Zdravé buňky a nebo buňky podstupující apoptózu nevysílají danger signály

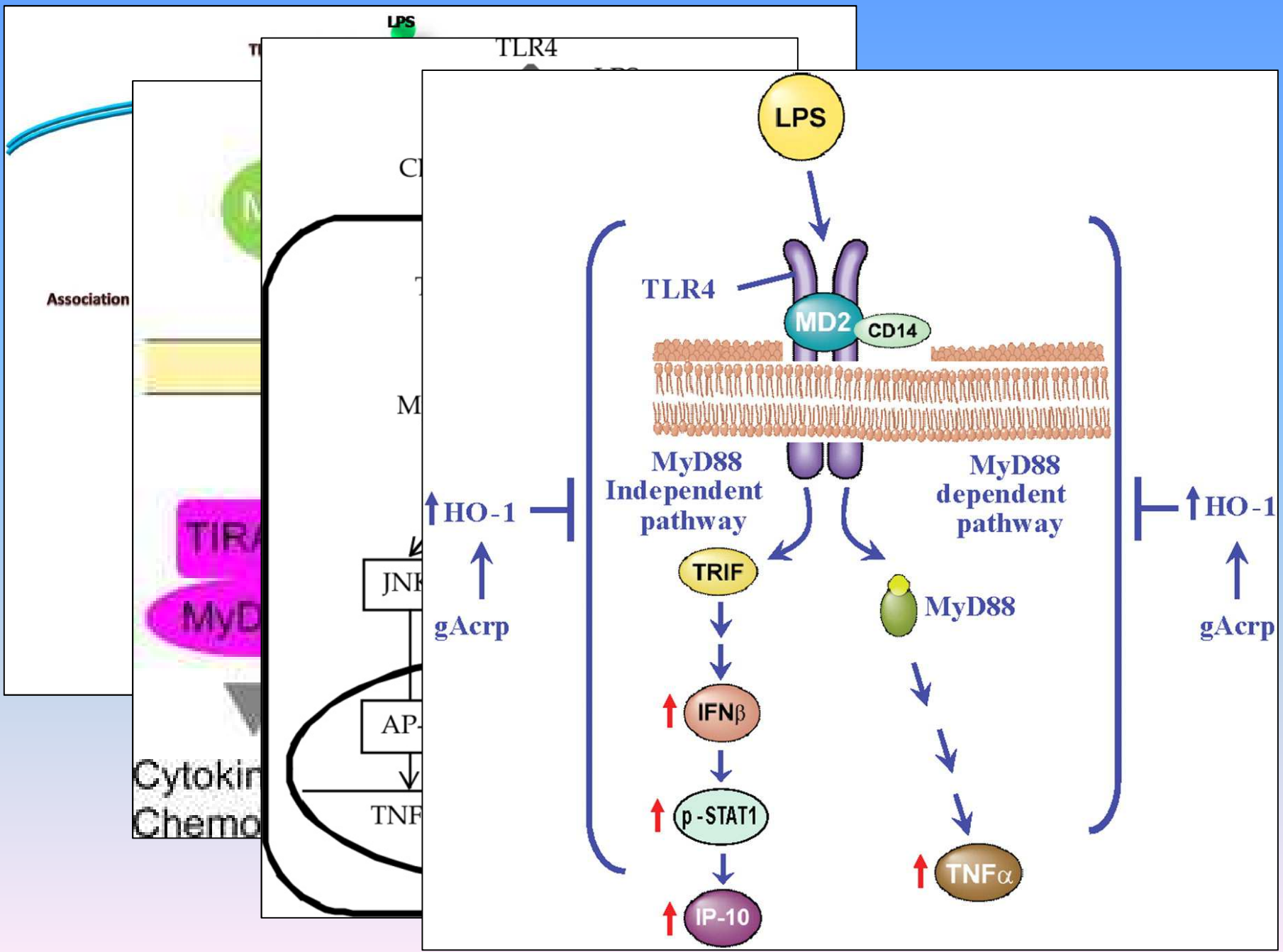
„Cizost“ nemusí stimulovat odpověď a „selfness“ (vlastnost) nemusí zaručovat toleranci

Problémy klasického pojetí self a nonself, vysvětlení danger modelem

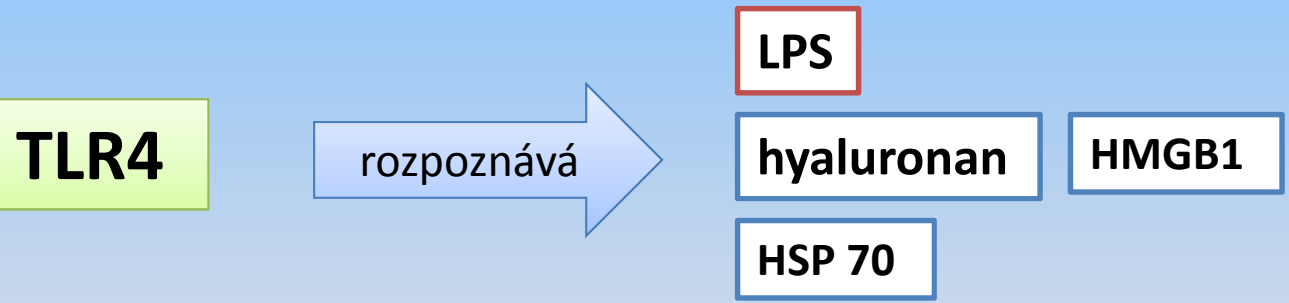
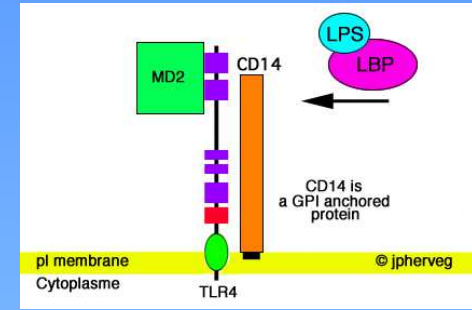
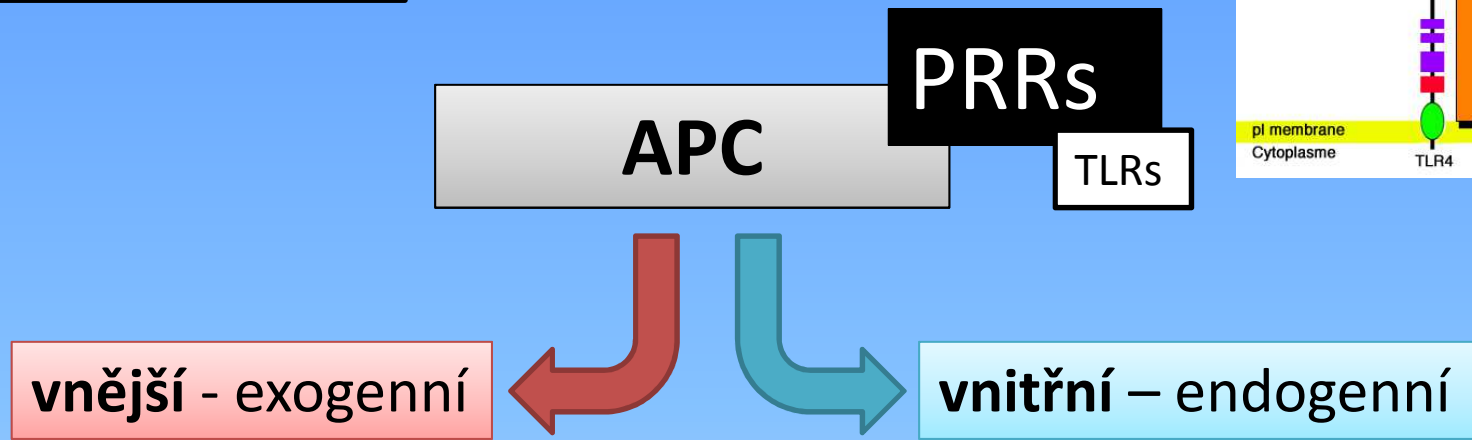
- modifikace self (růst, stárnutí)
- reakce při laktaci (non-self proteiny)
- selhání imunizace, pokud není „adjuvans“
- nedokonalá reakce na Tu
- všeobecná přítomnost autoreaktivních T lymfocytů (někteří onemocní, někteří ne)
- fenomén autoimunity obecně
- tolerance plodu
- alergie – kombinace alergenu a typu tkáně (↓ komunikace s imunocyty)
- tolerance Tx, MHC redukovaně kompatibilní ledviny jsou lépe akceptovány než MHC kompatibilní ledviny kadaverů
- ženy jsou více náchylné k některým autoimunitním nemocem
- Rh inkompatibilita je až v druhém těhotenství ne už v prvním

Danger model

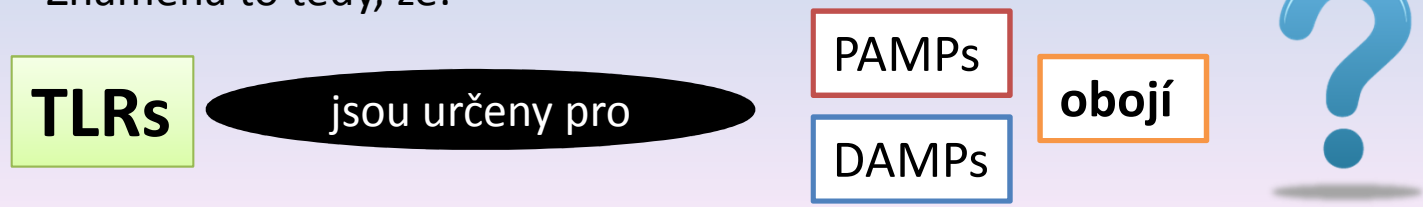

Danger model

Znamená to tedy, že:

Hypotéza 1

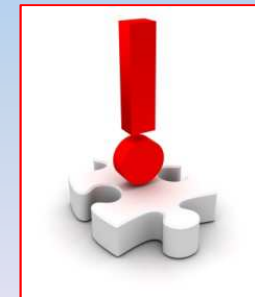
„Naše nohy mají tvar bot...“

Dunaj, Rosol, 1991

TLRs se **nevyvinuly** primárně jako PRRs pro PAMPs (mikroorganismy)

ALE

Mikroorganismy se postupně vyvinuly vazbě na TLRs

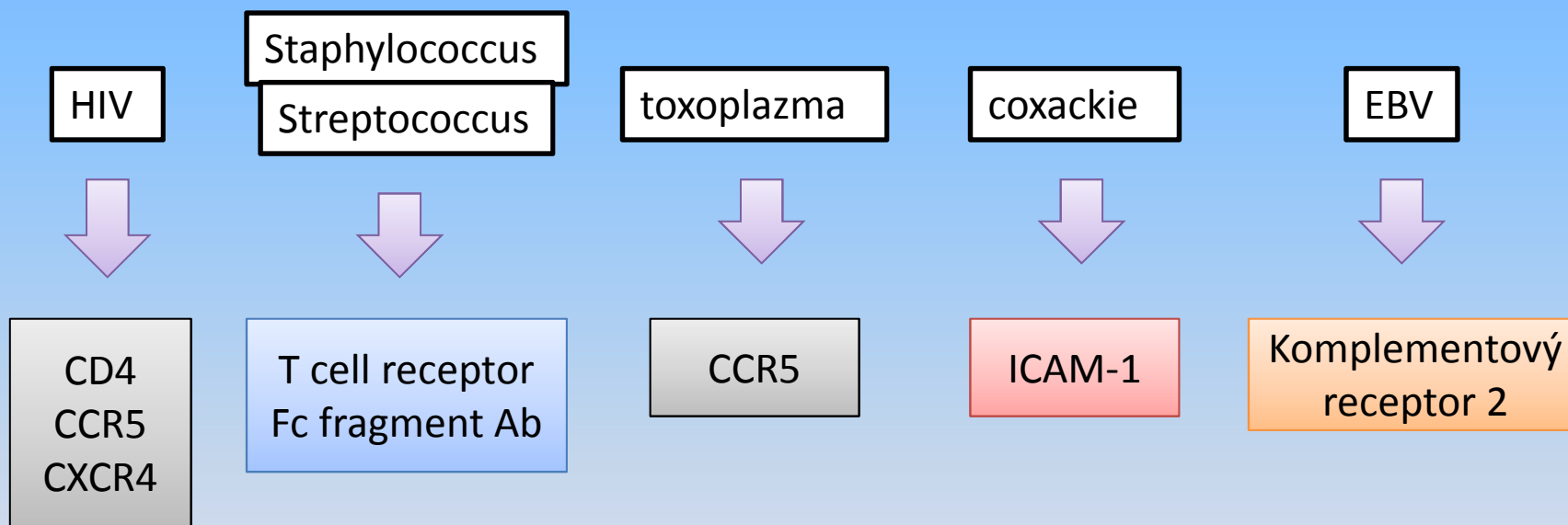
Hypotéza 1

„Naše nohy mají tvar bot...“

Dunaj, Rosol, 1991

zdůvodnění

různé mikroorganismy se obecně váží na různé membránové molekuly

název PRRs

**Pattern
Recognition
Receptors**

tedy může být do jisté míry nepřesný

Hypotéza 1

„Naše nohy mají tvar bot...“

Dunaj, Rosol, 1991

Je tedy možné

- že TLRs se primárně vyvinuly jako receptory pro signály poškození
- že mikroorganismy se vyvinuly sekundárně k vazbě na tyto receptory
- že schopnost mikroorganismů vázat se na TLRs je pro ně evoluční výhodou (zvyšuje jejich přežití, umožňuje snažší invazivitu)

Hypotéza 2

Hydrophobicity: an ancient damage-associated molecular pattern that initiates innate immune responses

Seong SY, 2004

Stejný alarm signál je užíván množstvím různých organismů

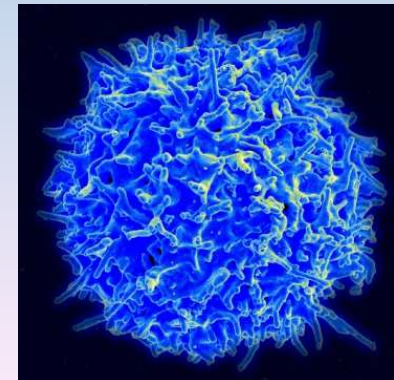
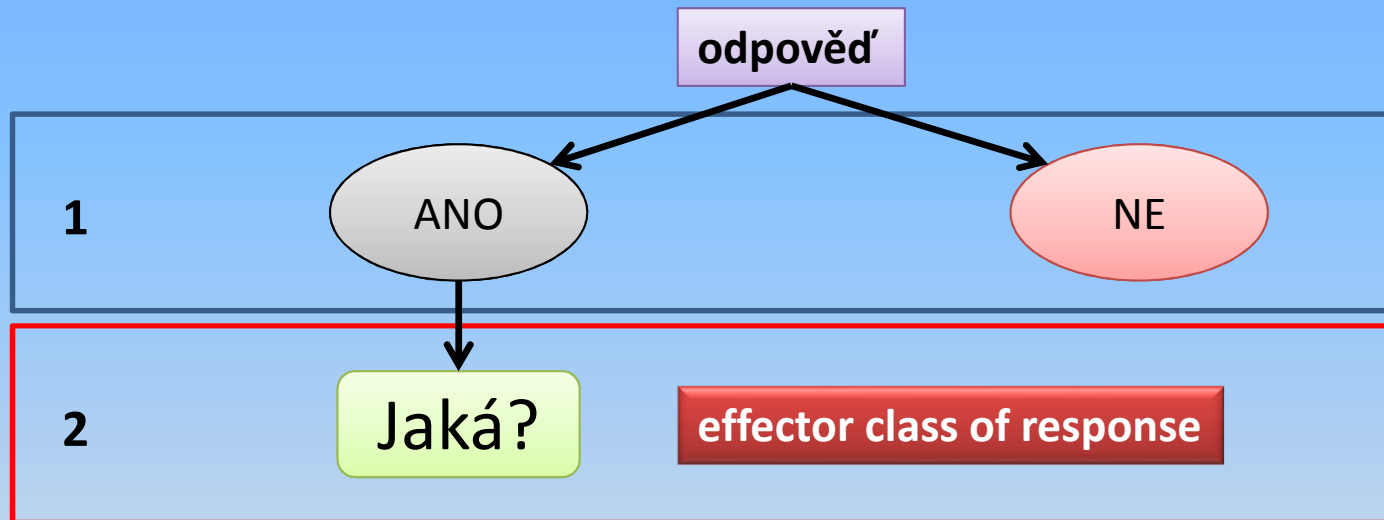
- život vznikl a vyvinul se ve vodě
- jakákoli **hydrofobní** část struktury organismu byl „schována do buňky za lipidovou membránu“ a může fungovat jako alarmin
- např. hydrofobní část LPS (lipid A) má největší imunostimulační potenciál
- signál nejen pro makroorganismus, ale i **quorum sensing** pro ostatní bakterie ke sporulaci, změně chování, apod.

TLRs reagují na evolučně staré signály poškození (tísň, nouze, stresu) které překonaly bariéru/hranici buňky

Danger model

dvě úrovně imunoreaktivního rozhodování

Signál – míra potenciálního nebezpečí

Danger model

Shift paradigmatu ?

imunitní systém není primární kontrolor imunitní odpovědi

hlavní determinanta jestli a jak bude vypadat imunitní odpověď spočívá ve tkáních

zdravé tkáně indukují imunotoleranci

stresované tkáně stimulují imunitu a pravděpodobně se podílí (nebo samy) rozhodují o typu odpovědi (**effector class**)

o typu imunitní odpovědi nerozhoduje typ patogenu, ale typ tkáně kde se proces odehrává

Kůže – DTH (TNF- α , INF- γ)

Střevo - IgA

v orgánech – tzv. innátní lymfocyty reagující na stresové podněty

A Renewed Sense of Self

Imunitní odpověď je kontrolována na podkladě vzájemné komunikace mezi imunitním systémem a tkáněmi

Typ patogenu hraje jen okrajovou roli

Danger model

problémy

definice „danger“

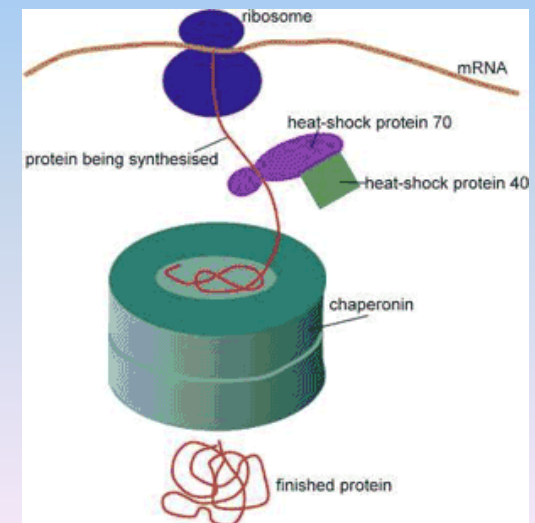
damage signals

danger vs. damage vs. injury vs. necrosis vs. stress vs. inappropriate cell death

Jak probíhá detekce nebezpečí buňkou?

Jaká je molekulární podstata damage signálu

Jaké vlastnosti musí signál mít?

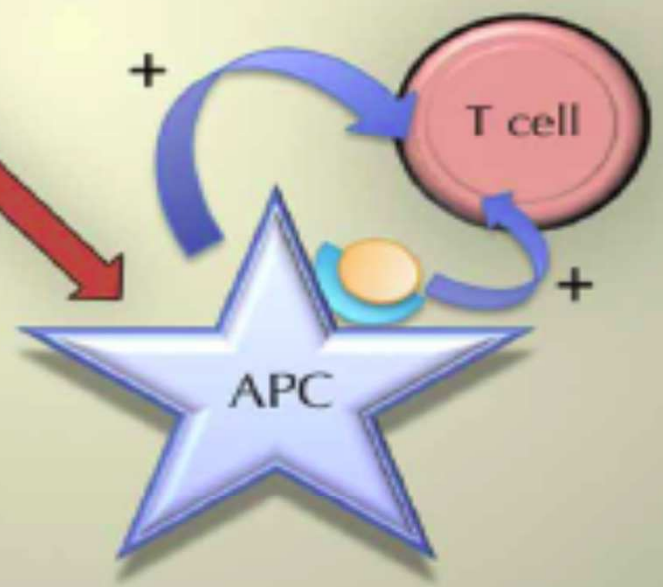

Damage/
stress/
necrotic cell
death

Tissue

Alarm signals

- Heat shock proteins (HSPs)
- Uric acid
- High mobility group 1 (HMGB1)
- ATP (extracellular)
- ATP (high concentration)
- Hydrophobic portions
- IL-1 α
- S100 proteins
- Hepatoma-derived growth factor (HDGF)
- IL-33
- F-Actin
- Reactive oxygen species (ROS)
- Dissolution of extracellular matrix

Danger model

problémy

role RAMPs – resolution-associated molecular patterns

HSPs

endogenní funkce, chaperon pro PAMPs, DAMPs a RAMPs

Role nedokonalé apoptózy

damage signály i z apoptotických buněk pokud nejsou rychle odstraněny

Role nanopartikulí

DNA a tzv. nanoscale machines: proteasomy, ribosomy

NAMPs – nanoparticle associated molecular patterns

Fadeel, 2012

Danger model

problémy

Je možná PAMPs imunogenicita bez damage signálu?

cesta: damage → vrozená imunita → damage
bludný kruh?

imunogenicita graftu

Matzinger: „graft není nebezpečný, ale prospěšný, danger/damage vytváří chirurg“ ...

role charakteru chirurgické intervence

hemofilici

autografty, chirurgická intervence, bez imunologické reakce

Danger model

problémy

imunogenicita maligních nádorů

Matzinger: „tolerance Tu, zdravé množící se buňky, nevysilající damage signály“

spontánní odhojení Tu

modifikace Tu buněk vs. alarminy

imunologické ekvilibrium

Matzinger: „střevní bakterie jsou tolerovány, protože nepůsobí žádné poškození“

střevní bakterie, vyvolávají kontinuální, vysoce kontrolovanou, imunologickou reakci

Eberl, 2010

Danger model

závěr

významný model

je schopen vysvětlit řadu imunologických procesů v organismu

ale ne všechny

má řadu kontroverzí

vyvíjí se na podkladě nových poznatků

není obecně akceptován

A microscopic view of a blood smear on a light yellow background. The field is populated with numerous red blood cells (erythrocytes), which are small, biconcave, reddish-orange discs. Interspersed among them are several larger, nucleated cells. Some of these larger cells have purple-stained nuclei and distinct cytoplasmic features, such as granules or inclusions. A few cells have blue-stained nuclei. Small blue arrowheads point to specific cells, likely highlighting particular morphological features or abnormalities. A black rectangular box with white text is overlaid on the right side of the image.

Děkuji za pozornost